

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет міжнародних відносин
Кафедра міжнародних економічних відносин

Затверджено

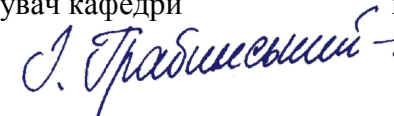
На засіданні кафедри міжнародних економічних відносин

факультету міжнародних відносин

Львівського національного університету імені Івана Франка

(протокол № 8 від 19.12. 2019 р.)

Завідувач кафедри проф. Грабинський І. М.

Силабус з навчальної дисципліни
«АЛЬТЕРНАТИВНІ ТЕОРІЇ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ»,
що викладається в межах ОНП «Міжнародні економічні відносини»
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти для здобувачів з спеціальності
292 Міжнародні економічні відносини

Львів 2019 р.

Силабус курсу
Альтернативні теорії міжнародної торгівлі
2019-2020 навчальний рік

Назва курсу	Альтернативні теорії міжнародної торгівлі
Адреса викладання курсу	м. Львів, вул. Січових Стрільців, 19
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Факультет міжнародних відносин, кафедра міжнародних економічних відносин
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	29 Міжнародні відносини 292 Міжнародні економічні відносини
Викладач (-і)	проф. Грабинський Ігор Михайлович
Контактна інформація викладача (-ів)	ihor.hrabynskyi@lnu.edu.ua тел. (032)-239-47-81
Консультації по курсу відбуваються	Щосереди: 12.00-15.00 год. (кафедра міжнародних економічних відносин, вул. Січових Стрільців, 19, ауд. 306)
Сторінка курсу	http://www.intrel.lnu.edu.ua

Інформація про курс	Курс «Альтернативні теорії міжнародної торгівлі» належить до дисциплін вільного вибору (глибинні знання зі спеціальності) аспіранта освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії. Читається для аспірантів спеціальності «міжнародні економічні відносини» на другому році навчання (четвертий семестр).
Коротка анотація курсу	«Альтернативні теорії міжнародної торгівлі» є дисципліною, сферою інтересів якої є ознайомлення з альтернативними моделями міжнародної торгівлі, такими як: модель життєвого циклу продукту; модель економії у масштабах виробництва; моделі внутрішньогалузевої торгівлі; теорію технологічного розриву; теорію обкрадаючого зростання; модель наукоємної спеціалізації; теорії експортної поведінки та інші. Альтернативні моделі, враховуючи існування країн із різним рівнем економічного і технологічного розвитку, аналізують торгівлю переважно під кутом зору нових наукоємних товарів. Характерною для них є орієнтація на динамічні порівняльні переваги, які створюються, виникають і зникають з часом.
Мета та цілі курсу	У другій половині ХХ ст. у міжнародній торгівлі відбуваються вагомі структурні зрушення, які, як виявилось, не можуть бути цілком пояснені на основі класичної теорії порівняльних переваг. З'являються численні альтернативні теорії міжнародного обміну, які є метою вивчення у даному курсі. Ці теорії в першу чергу зосереджують увагу на чинниках попиту, науково-технічного прогресу, характеристиках національних ринків. Основними цілями є вивчення дисципліни відповідно до критеріїв використання класичних підходів аналізу міжнародної торговельної діяльності: 1) теорії, що розвивають принципи класичних теорій. Новизна їх методологічних підходів до дослідження полягає в тому, що об'єктом аналізу стають більша

	кількість товарів, країн і факторів виробництва. Проте, незважаючи на введення більшого числа змінних, основні положення класичних теорій не спростовуються. В найбільш завершеному вигляді ці підходи знайшли своє втілення в теорії специфічних факторів виробництва; 2) альтернативні теорії, що розширили предмет дослідження і ввели до аналізу ті сторони міжнародної торгівлі, які раніше ігнорувалися. До таких теорій належать теорія розподілу прибутків від міжнародної торгівлі, теорія пересічного попиту; 3) третя група теорій – теорії ефекту масштабу, технологічного зростання і циклу життя товару в міжнародній торгівлі, внутрігалузової торгівлі, недосконалої конкуренції – що будуються на принципово відмінних методологічних засадах, їх автори заперечують класичні моделі, стверджуючи історично минулий характер цих моделей і акцентуючи на необхідності конструювання нових моделей, що можуть відтворити складну структуру сучасної міжнародної торгівлі.
Література для вивчення дисципліни	1. Архієреєв С. І., Волоснікова Н. М., Климова С. О. Міжнародна економіка і міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". - Харків : Вид-во Іванченка І. С., 2019. 2. Вдовиченко А. М. та ін. Тіньова міжнародна торгівля: макроекономічна теорія та фіскальні наслідки для України / Нац. ун-т держ. податк. служби України, НДІ фін. права. - К. : Алерта, 2014. 3. Дахно І. І. Міжнародна торгівля : навч. посіб. - Вид. 2-ге, допов. - Київ : Центр учбової літератури, 2007. 4. Князь С. В., Бець М. Т., Вербицька Г. Л. Міжнародна торгівля і фінанси : навч. посіб. / Нац. ун-т "Львів. політехніка". - Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2016. 5. Рожкова Т. С. Міжнародна торгівля : підручник / Київ. міжнар. ун-т, Ін-т міжнар. відносин. - Київ : КиМУ, 2015. 6. Ehrlich S.D. Politics of fair trade : moving beyond free trade and protection. - New York : Oxford University Press, 2018.

	7. Encyclopedia of international economics and global trade / Edited by Mariana Spatareanu, Can Erbil. - Hackensack, NJ : World Scientific Publishing, 2020. 8. Froese M.D. Sovereign rules and the politics of international economic law. - Abingdon, Oxon ; New York, NY : Routledge, 2018. 9. Handbook on international trade policy / Edited by William A. Kerr, James D. Gaisford. - Cheltenham, UK ; Northampton, MA : Edward Elgar, 2007. 10. Hazakis K. European Union political economy : theory and policy. - Lanham : Lexington Books, 2018. 11. Jones R. W. International trade theory and competitive models : features, values, and criticisms. - New Jersey : World Scientific, 2018. 12. Krugman P.R., Obstfeld M., Melitz M.J. International economics : theory & policy. – New York : Pearson, 2018. 13. Krugman P.R., Obstfeld M., Melitz M.J. International trade : theory & policy. - New York, NY ; Boston : Pearson Education, 2018. 14. Nakanishi N. Essence of international trade theory. - New Jersey : World Scientific, 2019. 15. Puślecki Z.W. Trends reshaping international business theory and policy. – Warsaw : Dom Wydawniczy Elipsa, 2019. 16. Routledge handbook of environmental economics in Asia / Edited by Shunsuke Managi. - New York ; London : Routledge, Taylor & Francis Group, 2015. 17. Sawyer W.Ch., Sprinkle R.L. Applied international economics. - New York : Routledge, 2020. 18. Suwandi I. Value chains : the new economic imperialism. - New York : Monthly Review Press, 2019.
Тривалість курсу	3 кредити, 90 год.
Обсяг курсу	48 аудиторних годин

	3 них: 32 годин лекцій 16 годин практичних занять 42 годин самостійної роботи
Очікувані результати навчання	Після завершення курсу аспірант повинен: Знати: - основну проблематику досліджень в сучасній економічній думці; - головні напрями і школи в сучасній теорії міжнародної торгівлі; - наукові здобутки провідних представників альтернативних поглядів на теоретичне пояснення сучасної міжнародної торгівлі; - місце і роль економічних ідей і пропозицій сучасної теорії в економічній політиці провідних країн Заходу. Вміти: - аналізувати конкретні економічні ситуації у міжнародній торгівлі з позицій різних шкіл сучасної економічної думки; - провести порівняльний аналіз окремих доктрин, шкіл, течій сучасної політичної економії; - розкрити науковий внесок окремих шкіл та їх провідних представників у сучасну економічну думку.
Формат курсу	Очний

Теми	Лекційна тематика: Поняття «альтернативи» в теоріях міжнародної торгівлі. Теорія технологічного розриву М.Познера. Теорія життєвого циклу продукції Р.Вернона. Теорія представницького попиту С.Ліндера. Теорія економії на масштабах виробництва П.Кругмана. Теорія внутрішньогалузевої конкуренції. Теорія обкрадаючого зростання Дж.Бхагваті. Модель наукоємної спеціалізації. Теорія порівняльних еколого-економічних переваг у міжнародній торгівлі. Теорія експортної поведінки. Теорія міжнародних асиметрій Ф.Перру. Економічне зростання та його вплив на міжнародну торгівлю. Теорії, що розвивають принципи класичних теорій. Теорій, які розширили предмет дослідження і ввели до аналізу ті сторони міжнародної торгівлі, які раніше ігнорувалися. Теорії, які заперечують класичні моделі міжнародної торгівлі.
Підсумковий контроль, форма	Усний іспит.
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з економічної теорії та міжнародних економічних відносин.

Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Дебати. Проблемно-пошукові. Техніки опрацювання дискусійних питань. Метод проектів і їх презентацій. Метод усного опитування.
Необхідне обладнання	Мультимедійний проектор, підключення до мережі Інтернет.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Критерії оцінювання за курсом «Альтернативні теорії міжнародної торгівлі»: Загалом – 100 балів, з них: Практичні заняття (від 26 до 50 балів); Усний іспит – до 50 балів.
Питання до іспиту	1. Чому пояснення закону порівняльних переваг Д. Рікардо неприйнятне і яка теорія пояснює цей закон? 2. Що розуміють під постійними витратами заміщення і коли вони виникають? 3. Який зв'язок між витратами заміщення і межею виробничих можливостей країни? 4. Який вигляд має межа виробничих можливостей при постійних витратах заміщення? 5. Який зв'язок між витратами заміщення та відносною ціною товару? 6. У чому сутність зростаючих витрат заміщення? 7. Чому межі виробничих можливостей різних країн мають різну форму? 8. Що розуміють під граничною нормою трансформації та граничною нормою заміщення? 9. Охарактеризуйте криві байдужості?

	10. Як взаємодіє попит і пропозиція в умовах автаркії та в умовах торгівлі? 11. Як визначаються рівноважні відносні ціни? 12. Чому виникає неповна спеціалізація виробництва при зростаючих витратах заміщення 13. Що розуміють під вигодою від обміну та вигодою від спеціалізації? 14. У чому особливості торгівлі між невеликою та великою країною? 15. У чому особливості торгівлі, яка ґрунтується на відмінностях у смаках? 16. У чому сутність моделі загальної рівноваги? 17. Які інструменти аналізу міжнародної торгівлі випливають із стандартної моделі ? 18. У чому сутність теорії технологічного розриву? 19. Через які стадії життєвого циклу проходить товар у міжнародній торгівлі? 20. У чому сутність теорії представницького попиту? 21. Що означає економія від масштабу? 22. У чому різниця між внутрішньою і зовнішньою економією від масштабу? 23. Чому ефект масштабу викликає зниження витрат виробництва? 24. Які основні риси торгівлі в умовах монополістичної конкуренції? 25. Які існують взаємозв'язки між кількістю фірм та ціною на їх товари? 26. Які наслідки збільшення розмірів ринку? 27. Які відмінності міжгалузевої та внутрішньогалузевої міжнародної торгівлі? 28. Як вимірюється внутрішньогалузева торгівля?
Опитування	Проводяться що два тижні у вигляді дискусій.

ДОДАТОК

Схема курсу «Альтернативні теорії міжнародної торгівлі»

Тижень	Тема, план, короткі тези	Форма заняття	Матеріали	Література	Завдання	К-ть год.
Лекційні заняття						
1.	Поняття «альтернативи» в теоріях міжнародної торгівлі. Альтернативні моделі, враховуючи існування країн із різним рівнем економічного і технологічного розвитку, аналізують торгівлю переважно під кутом зору нових наукоємних товарів. Характерною для них є орієнтація на динамічні порівняльні переваги, які створюються, виникають і зникають з часом.	лекція	Рожкова Т. С. Міжнародна торгівля : підручник / Київ. міжнар. ун-т, Ін-т міжнар. відносин. - Київ : КиМУ, 2015. Krugman P.R., Obstfeld M., Melitz M.J. International trade : theory & policy. - New York, NY ; Boston : Pearson Education, 2018.	Архієреєв С. І., Волоснікова Н. М., Климова С. О. Міжнародна економіка і міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". - Харків : Вид-во Іванченка І. С., 2019. Вдовиченко А. М. та ін. Тіньова міжнародна торгівля: макроекономічна теорія та фіскальні наслідки для України / Нац. ун-т держ. податк. служби України, НДІ фін. права. - К. : Алерта, 2014. Дахно І. І. Міжнародна торгівля : навч. посіб. - Вид. 2-ге, допов. - Київ : Центр учбової літератури, 2007. Князь С. В., Бець М. Т., Вербицька Г. Л. Міжнародна торгівля і фінанси : навч. посіб. / Нац. ун-т "Львів. політехніка". - Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2016. Ehrlich S.D. Politics of fair trade : moving beyond free trade and protection. - New York : Oxford University Press, 2018. Encyclopedia of international economics and global trade / Edited by Mariana Spatareanu, Can Erbil. - Hackensack, NJ : World Scientific Publishing, 2020.	В напрямках і структурі світової торгівлі відбуваються істотні зрушення, які не завжди піддаються вичерпному поясненню в межах класичних теорій торгівлі. Це спонукало як до подальшого розвитку вже існуючих теорій, так і до розробки альтернативних теоретичних концепцій. Серед таких якісних зрушень слід назвати: перетворення технічного прогресу на домінуючий чинник в світовій торгівлі; дедалі зростаюча питома вага в торгівлі зустрічних поставчань аналогічних товарів, які виробляються в країнах із приблизно однаковою забезпеченістю чинниками виробництва; різке збільшення частки світового товарообігу, що припадає на внутрішньофірмову торгівлю.	2 год.
2.	Теорія технологічного розриву М.Познера. Ця теорія стверджує, що країна може утримувати	лекція	Рожкова Т. С. Міжнародна торгівля : підручник / Київ. міжнар. ун-т, Ін-т міжнар. відносин. -	Архієреєв С. І., Волоснікова Н. М., Климова С. О. Міжнародна економіка і міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". - Харків :	Більша частина торгівлі між розвинутими країнами ґрунтується на впровадженні нових виробничих процесів та нових	2 год.

Тижень	Тема, план, короткі тези	Форма заняття	Матеріали	Література	Завдання	К-ть год.
	позицію провідного експортера на світовому ринку лише за умови постійної інноваційної діяльності. Проте ця модель має деякі недоліки, оскільки не пояснює якими повинні бути масштаби технологічного розриву, як вони виникають і ліквідовуються.		Київ : КиМУ, 2015. Krugman P.R., Obstfeld M., Melitz M.J. International trade : theory & policy. - New York, NY ; Boston : Pearson Education, 2018. Sawyer W.Ch., Sprinkle R.L. Applied international economics. - New York : Routledge, 2020.	Вид-во Іванченка І. С., 2019. Вдовиченко А. М. та ін. Тіньова міжнародна торгівля: макроекономічна теорія та фіскальні наслідки для України / Нац. ун-т держ. податк. служби України, НДІ фін. права. - К. : Алерта, 2014. Froese M.D. Sovereign rules and the politics of international economic law. - Abingdon, Oxon ; New York, NY : Routledge, 2018. Handbook on international trade policy / Edited by William A. Kerr, James D. Gaisford. - Cheltenham, UK ; Northampton, MA : Edward Elgar, 2007. Hazakis K. European Union political economy : theory and policy. - Lanham : Lexington Books, 2018. Jones R. W. International trade theory and competitive models : features, values, and criticisms. - New Jersey : World Scientific, 2018. Krugman P.R., Obstfeld M., Melitz M.J. International economics : theory & policy. – New York : Pearson, 2018.	продуктів. Фірма, яка вводить новий товар, може користуватися своєю монополією на експорт, поки на ринку не з'являться фірми-імітатори з подібним товаром. Така тимчасова монополія найчастіше ґрунтується на патентах та ліцензіях, видача яких стимулює винаходи та розробку нових технологій. Технологічний відрив однієї компанії дійсно здатний додати нову перевагу країні походження товару.	
3-4.	Теорія життєвого циклу продукції Р.Вернона. Теорія життєвого циклу продукції характеризує динамічний аспект порівняльних переваг, який полягає в тому, що протягом життєвого циклу товару відбувається послідовна зміна його постачальників на світовий ринок.	лекція	Krugman P.R., Obstfeld M., Melitz M.J. International trade : theory & policy. - New York, NY ; Boston : Pearson Education, 2018. Sawyer W.Ch., Sprinkle R.L. Applied international economics. - New York : Routledge, 2020.	Дахно І. І. Міжнародна торгівля : навч. посіб. - Вид. 2-ге, допов. - Київ : Центр учбової літератури, 2007. Князь С. В., Бець М. Т., Вербицька Г. Л. Міжнародна торгівля і фінанси : навч. посіб. / Нац. ун-т "Львів. політехніка". - Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2016. Ehrlich S.D. Politics of fair trade : moving beyond free trade and protection. - New York : Oxford University Press, 2018. Encyclopedia of international economics and global trade / Edited by Mariana Spatareanu, Can Erbil. - Hackensack, NJ : World Scientific	Товар проходить через чотири стадії життєвого циклу: 1. На стадії появи нового продукту на ринку рівень продаж низький. Через витрати щодо впровадження цього продукту прибутки теж низькі. 2. Стадія зростання характеризується збільшенням прибутків і зростанням продаж. 3. На стадії зрілості через розвиток конкуренції і насичення ринку продаж і прибутки стабілізуються.	4 год

Тиж день	Тема, план, короткі тези	Форма заняття	Матеріали	Література	Завдання	К-ть год.
				Publishing, 2020. Froese M.D. Sovereign rules and the politics of international economic law. - Abingdon, Oxon ; New York, NY : Routledge, 2018. Handbook on international trade policy / Edited by William A. Kerr, James D. Gaisford. - Cheltenham, UK ; Northampton, MA : Edward Elgar, 2007. Krugman P.R., Obstfeld M., Melitz M.J. International economics : theory & policy. – New York : Pearson, 2018.	4. На стадії спаду рівень продажів і прибутків падає.	
5-6.	Теорія представницького попиту С.Ліндера. Теорія представницького попиту розроблена шведським економістом Стефаном Ліндером у 1961 р., в якій він намагався пояснити структуру торгівлі окремо взятої країни, будуючи свій аналіз міжнародної торгівлі виключно навколо проблеми попиту.	лекція	Routledge handbook of environmental economics in Asia / Edited by Shunsuke Managi. - New York ; London : Routledge, Taylor & Francis Group, 2015. Sawyer W.Ch., Sprinkle R.L. Applied international economics. - New York : Routledge, 2020.	Вдовиченко А. М. та ін. Тіньова міжнародна торгівля: макроекономічна теорія та фіскальні наслідки для України / Нац. ун-т держ. податк. служби України, НДІ фін. права. - К. : Алерта, 2014. Froese M.D. Sovereign rules and the politics of international economic law. - Abingdon, Oxon ; New York, NY : Routledge, 2018. Handbook on international trade policy / Edited by William A. Kerr, James D. Gaisford. - Cheltenham, UK ; Northampton, MA : Edward Elgar, 2007. Krugman P.R., Obstfeld M., Melitz M.J. International economics : theory & policy. – New York : Pearson, 2018.	Моделі внутрішньогалузевої торгівлі орієнтовані на дослідження однієї з ключових тенденцій в сучасній міжнародній торгівлі – до середини ХХ ст. міжнародна торгівля мала виключно міжгалузевий характер, а в сучасних умовах домінує внутрішньогалузева торгівля, у тому числі між розвиненими країнами.	4 год
7-8.	Теорія економії на масштабах виробництва П.Кругмана. В умовах торгівлі дві країни починають спеціалізуватися на товарах своєї	лекція	Krugman P.R., Obstfeld M., Melitz M.J. International trade : theory & policy. - New York, NY ; Boston : Pearson Education, 2018. Sawyer W.Ch., Sprinkle R.L. Applied international economics. - New York : Routledge,	Архієреєв С. І., Волоснікова Н. М., Климова С. О. Міжнародна економіка і міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". - Харків : Вид-во Іванченка І. С., 2019. Князь С. В., Бець М. Т., Вербицька Г. Л. Міжнародна торгівля і фінанси : навч. посіб. / Нац. ун-т "Львів. політехніка". - Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2016. Handbook on international trade policy / Edited	Важливим питанням у цій теорії є визначення впливу ефекту від масштабу на ринкові структури, тобто за рахунок яких структурних зрушень здійснюється зростання виробництва та зниження середніх витрат (середні витрати розраховуються діленням загальних витрат на кількість одиниць виробленої продукції). Це	4 год

Тижень	Тема, план, короткі тези	Форма заняття	Матеріали	Література	Завдання	К-ть год.
	порівняльної переваги і чим глибша буде спеціалізація в кожній з країн, тим більший економічний ефект вона одержить. У процесі міжнародної торгівлі країни вийдуть на повну спеціалізацію виробництва.		2020.	by William A. Kerr, James D. Gaisford. - Cheltenham, UK ; Northampton, MA : Edward Elgar, 2007. Hazakis K. European Union political economy : theory and policy. - Lanham : Lexington Books, 2018. Jones R. W. International trade theory and competitive models : features, values, and criticisms. - New Jersey : World Scientific, 2018. Krugman P.R., Obstfeld M., Melitz M.J. International economics : theory & policy. – New York : Pearson, 2018.	відображалось в працях американського економіста Пола Кругмана. Структурні зрушення можуть бути зовнішніми по відношенню до окремої фірми-виробника та внутрішніми, якщо виникають усередині фірми.	
9.	Теорія внутрішньогалузевої конкуренції. Внутрішньогалузевий обмін не відображає наявності конкурентних переваг. Його розвиток стимулюється за допомогою економії від масштабу та виробництва диференційованої продукції. Торгівля розвивається в умовах однакової чи подібної забезпеченості факторами виробництва та веде до зростання доходів на усі фактори виробництва. Вона здійснюється, як правило, між розвинутими країнами чи країнами приблизно однакового розміру. Торгують країни деталями, компонентами продукції,	лекція	Krugman P.R., Obstfeld M., Melitz M.J. International trade : theory & policy. - New York, NY ; Boston : Pearson Education, 2018. Routledge handbook of environmental economics in Asia / Edited by Shunsuke Managi. - New York ; London : Routledge, Taylor & Francis Group, 2015. Sawyer W.Ch., Sprinkle R.L. Applied international economics. - New York : Routledge, 2020.	Архієреєв С. І., Волоснікова Н. М., Климова С. О. Міжнародна економіка і міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". - Харків : Вид-во Іванченка І. С., 2019. Князь С. В., Бець М. Т., Вербицька Г. Л. Міжнародна торгівля і фінанси : навч. посіб. / Нац. ун-т "Львів. політехніка". - Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2016. Hazakis K. European Union political economy : theory and policy. - Lanham : Lexington Books, 2018. Jones R. W. International trade theory and competitive models : features, values, and criticisms. - New Jersey : World Scientific, 2018. Krugman P.R., Obstfeld M., Melitz M.J. International economics : theory & policy. – New York : Pearson, 2018.	Міжгалузева торгівля здійснюється тільки однорідними товарами, а при диференціації продукції виникає як міжгалузева, так і внутрішньогалузева торгівля. Чим більше країни подібні в забезпеченості ресурсами, технологіями, тим більшу частку між ними займає внутрішньогалузева торгівля. Які відмінності міжгалузевої та внутрішньогалузевої міжнародної торгівлі? Як вимірюється внутрішньогалузева торгівля?	2 год

Тижень	Тема, план, короткі тези	Форма заняття	Матеріали	Література	Завдання	К-ть год.
	диференційованими товарами галузей, що виробляють промислові вироби.					
10-11.	Теорія обкрадаючого зростання Дж.Бхагваті. Теорія акцентує увагу на випадках, коли об'єктивно обумовлена орієнтація країн, що розвиваються, на розширення експорту сировинних товарів негативно відбивається на їх економічному стані.	лекція	Krugman P.R., Obstfeld M., Melitz M.J. International trade : theory & policy. - New York, NY ; Boston : Pearson Education, 2018. Nakanishi N. Essence of international trade theory. - New Jersey : World Scientific, 2019. Routledge handbook of environmental economics in Asia / Edited by Shunsuke Managi. - New York ; London : Routledge, Taylor & Francis Group, 2015.	Архієреєв С. І., Волоснікова Н. М., Климова С. О. Міжнародна економіка і міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". - Харків : Вид-во Іванченка І. С., 2019. Вдовиченко А. М. та ін. Тіньова міжнародна торгівля: макроекономічна теорія та фіскальні наслідки для України / Нац. ун-т держ. податк. служби України, НДІ фін. права. - К. : Алерта, 2014. Froese M.D. Sovereign rules and the politics of international economic law. - Abingdon, Oxon ; New York, NY : Routledge, 2018. Jones R. W. International trade theory and competitive models : features, values, and criticisms. - New Jersey : World Scientific, 2018. Krugman P.R., Obstfeld M., Melitz M.J. International economics : theory & policy. – New York : Pearson, 2018.	Теорія обкрадаючого зростання, вперше запропонована Дж. Бхагваті і доповнена Х. Джонсоном та К. Аледжандро, акцентує увагу на випадках, коли об'єктивно обумовлена орієнтація країн, що розвиваються, на розширення експорту сировинних товарів негативно відбивається на їх економічному стані. Така ситуація виникає у випадках, коли збільшення пропозиції сировинних товарів призводить до значного зниження світових цін на них, що, у свою чергу, викликає погіршення умов торгівлі для країн, що розвиваються.	4 год
12.	Модель наукоємної спеціалізації. Модель наукоємної спеціалізації обґрунтовує спеціалізацію розвинених країн з виробництва й експорту наукоємних і технологічно складних товарів, а країнам, що розвиваються, пропонується спеціалізація з виробництва й експорту сировини і ресурсоємних товарів.	лекція	Krugman P.R., Obstfeld M., Melitz M.J. International trade : theory & policy. - New York, NY ; Boston : Pearson Education, 2018. Sawyer W.Ch., Sprinkle R.L. Applied international economics. - New York : Routledge, 2020.	Архієреєв С. І., Волоснікова Н. М., Климова С. О. Міжнародна економіка і міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". - Харків : Вид-во Іванченка І. С., 2019. Jones R. W. International trade theory and competitive models : features, values, and criticisms. - New Jersey : World Scientific, 2018. Krugman P.R., Obstfeld M., Melitz M.J. International economics : theory & policy. – New York : Pearson, 2018.	Мікроекономічні теорії міжнародної торгівлі – теорії експортної поведінки – основну увагу акцентують на тому, як експортна фірма починає і розвиває свою експортну діяльність, аналізують експортні мотиви і стратегії фірми, її маркетинговий потенціал і тому подібне. Еволюція теорії міжнародної торгівлі, адекватно відображаючи найбільш істотні зміни в системі	2 год

Тиж день	Тема, план, короткі тези	Форма заняття	Матеріали	Література	Завдання	К-ть год.
					міжнародного поділу праці, формує методологію дослідження сучасних проблем світового господарства.	
13-14.	Теорія порівняльних еколого-економічних переваг у міжнародній торгівлі. Економічно вигідна, на перший погляд, експортно-імпортна орієнтація держави в цілому може спричинити значні майбутні екологічні витрати. Врахування абсолютної та відносної еколого-економічної переваги у зовнішній торгівлі сприятиме повнішій оцінці ефективності національних еколого-економічних систем.	лекція	Krugman P.R., Obstfeld M., Melitz M.J. International trade : theory & policy. - New York, NY ; Boston : Pearson Education, 2018. Routledge handbook of environmental economics in Asia / Edited by Shunsuke Managi. - New York ; London : Routledge, Taylor & Francis Group, 2015.	Ehrlich S.D. Politics of fair trade : moving beyond free trade and protection. - New York : Oxford University Press, 2018. Encyclopedia of international economics and global trade / Edited by Mariana Spatareanu, Can Erbil. - Hackensack, NJ : World Scientific Publishing, 2020. Froese M.D. Sovereign rules and the politics of international economic law. - Abingdon, Oxon ; New York, NY : Routledge, 2018. Handbook on international trade policy / Edited by William A. Kerr, James D. Gaisford. - Cheltenham, UK ; Northampton, MA : Edward Elgar, 2007. Hazakis K. European Union political economy : theory and policy. - Lanham : Lexington Books, 2018. Jones R. W. International trade theory and competitive models : features, values, and criticisms. - New Jersey : World Scientific, 2018. Krugman P.R., Obstfeld M., Melitz M.J. International economics : theory & policy. - New York : Pearson, 2018.	Розвиток людського суспільства сформував прагматичний та раціональний спосіб організації національних економік з виробництва та розподілу подільних благ і послуг, який базується на засадах приватної власності та вільного підприємництва. Їх виробництво потребує використання часто громадських благ, таких, зокрема, як навколишнє середовище. Оскільки громадські блага є неподільними, не стають предметами купівлі-продажу, не регулюються ринковими механізмами – вони можуть впливати на формування порівняльних переваг у зовнішній торгівлі. Слід з'ясувати, яке місце у процесі матеріального виробництва та споживання належить навколишньому середовищу і що є причиною сучасних екологічних проблем, чи існують порівняльні еколого-економічні переваги у зовнішній торгівлі.	4 год
15.	Теорія експортної поведінки. Експортна фірма починає і розвиває свою експортну	лекція	Routledge handbook of environmental economics in Asia / Edited by Shunsuke Managi. - New York ; London :	Архієреєв С. І., Волоснікова Н. М., Климова С. О. Міжнародна економіка і міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". - Харків :	Мікроекономічні теорії міжнародної торгівлі – теорії експортної поведінки – основну увагу акцентують на тому, як	2 год

Тиж день	Тема, план, короткі тези	Форма заняття	Матеріали	Література	Завдання	К-ть год.
	діяльність, аналізують експортні мотиви і стратегії фірми, її маркетинговий потенціал тощо.		Routledge, Taylor & Francis Group, 2015. Sawyer W.Ch., Sprinkle R.L. Applied international economics. - New York : Routledge, 2020.	Вид-во Іванченка І. С., 2019. Вдовиченко А. М. та ін. Тіньова міжнародна торгівля: макроекономічна теорія та фіскальні наслідки для України / Нац. ун-т держ. податк. служби України, НДІ фін. права. - К. : Алерта, 2014. Дахно І. І. Міжнародна торгівля : навч. посіб. - Вид. 2-ге, допов. - Київ : Центр учбової літератури, 2007. Князь С. В., Бець М. Т., Вербицька Г. Л. Міжнародна торгівля і фінанси : навч. посіб. / Нац. ун-т "Львів. політехніка". - Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2016. Jones R. W. International trade theory and competitive models : features, values, and criticisms. - New Jersey : World Scientific, 2018. Krugman P.R., Obstfeld M., Melitz M.J. International economics : theory & policy. – New York : Pearson, 2018.	експортна фірма починає і розвиває свою експортну діяльність, аналізують експортні мотиви і стратегії фірми, її маркетинговий потенціал і тому подібне.	
16.	Теорія міжнародних асиметрій Ф.Перру. Висновки рикардіанської моделі в сучасних умовах не справджуються, оскільки в міжнародному обміні країни знаходяться у нерівному становищі. Відмінності у впливі на міжнародний обмін супроводжуються явищем „структурної переваги“, коли певні країни чинять вплив на ціни світового ринку.	лекція	Routledge handbook of environmental economics in Asia / Edited by Shunsuke Managi. - New York ; London : Routledge, Taylor & Francis Group, 2015. Sawyer W.Ch., Sprinkle R.L. Applied international economics. - New York : Routledge, 2020.	Вдовиченко А. М. та ін. Тіньова міжнародна торгівля: макроекономічна теорія та фіскальні наслідки для України / Нац. ун-т держ. податк. служби України, НДІ фін. права. - К. : Алерта, 2014. Дахно І. І. Міжнародна торгівля : навч. посіб. - Вид. 2-ге, допов. - Київ : Центр учбової літератури, 2007. Handbook on international trade policy / Edited by William A. Kerr, James D. Gaisford. - Cheltenham, UK ; Northampton, MA : Edward Elgar, 2007. Hazakis K. European Union political economy : theory and policy. - Lanham : Lexington Books, 2018. Jones R. W. International trade theory and	Відмінності у впливі на міжнародний обмін супроводжуються явищем „структурної переваги“, коли певні країни чинять вплив на ціни світового ринку. Світова ціна відтак є не результатом рівноваги світового попиту і пропонування, а наслідком взаємодії сил та інтересів, які мають віддалене відношення до ринкового механізму, отже, і до спеціалізації країн на основі порівняльних переваг.	2 год

Тиж день	Тема, план, короткі тези	Форма заняття	Матеріали	Література	Завдання	К-ть год.
				competitive models : features, values, and criticisms. - New Jersey : World Scientific, 2018. Krugman P.R., Obstfeld M., Melitz M.J. International economics : theory & policy. – New York : Pearson, 2018.		
Практичні заняття:						
1-2.	Економічне зростання та його вплив на міжнародну торгівлю.	семинар-дискусія	Jones R. W. International trade theory and competitive models : features, values, and criticisms. - New Jersey : World Scientific, 2018. Krugman P.R., Obstfeld M., Melitz M.J. International economics : theory & policy. – New York : Pearson, 2018. Krugman P.R., Obstfeld M., Melitz M.J. International trade : theory & policy. - New York, NY ; Boston : Pearson Education, 2018.	Архіреєв С. І., Волоснікова Н. М., Климова С. О. Міжнародна економіка і міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". - Харків : Вид-во Іванченка І. С., 2019. Князь С. В., Бець М. Т., Вербицька Г. Л. Міжнародна торгівля і фінанси : навч. посіб. / Нац. ун-т "Львів. політехніка". - Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2016. Ehrlich S.D. Politics of fair trade : moving beyond free trade and protection. - New York : Oxford University Press, 2018. Encyclopedia of international economics and global trade / Edited by Mariana Spatareanu, Can Erbil. - Hackensack, NJ : World Scientific Publishing, 2020. Handbook on international trade policy / Edited by William A. Kerr, James D. Gaisford. - Cheltenham, UK ; Northampton, MA : Edward Elgar, 2007. Hazakis K. European Union political economy : theory and policy. - Lanham : Lexington Books, 2018. Jones R. W. International trade theory and competitive models : features, values, and criticisms. - New Jersey : World Scientific, 2018. Krugman P.R., Obstfeld M., Melitz M.J.	На міжнародну торгівлю безпосередньо впливає економічне зростання. Характер цього впливу залежить від того, які фактори виробництва зростають - імпортозамінні чи експортозширюючі. З погляду впливу на міжнародну торгівлю, економічне зростання може бути експортозширювальним, імпортозамінним або нейтральним.	4 год.

Тиж день	Тема, план, короткі тези	Форма заняття	Матеріали	Література	Завдання	К-ть год.
				International economics : theory & policy. – New York : Pearson, 2018.		
3-4.	Теорії, що розвивають принципи класичних теорій.	семінар-дискусія	Jones R. W. International trade theory and competitive models : features, values, and criticisms. - New Jersey : World Scientific, 2018. Krugman P.R., Obstfeld M., Melitz M.J. International economics : theory & policy. – New York : Pearson, 2018. Krugman P.R., Obstfeld M., Melitz M.J. International trade : theory & policy. - New York, NY ; Boston : Pearson Education, 2018.	Архієреєв С. І., Волоснікова Н. М., Климова С. О. Міжнародна економіка і міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". - Харків : Вид-во Іванченка І. С., 2019. Encyclopedia of international economics and global trade / Edited by Mariana Spatareanu, Can Erbil. - Hackensack, NJ : World Scientific Publishing, 2020. Handbook on international trade policy / Edited by William A. Kerr, James D. Gaisford. - Cheltenham, UK ; Northampton, MA : Edward Elgar, 2007. Hazakis K. European Union political economy : theory and policy. - Lanham : Lexington Books, 2018. Jones R. W. International trade theory and competitive models : features, values, and criticisms. - New Jersey : World Scientific, 2018. Krugman P.R., Obstfeld M., Melitz M.J. International economics : theory & policy. – New York : Pearson, 2018.	Теорії, що розвивають принципи класичних теорій. Новизна їх методологічних підходів до дослідження полягає в тому, що об'єктом аналізу стають більша кількість товарів, країн і факторів виробництва. Проте, незважаючи на введення більшого числа змінних, основні положення класичних теорій не спростовуються. В найбільш завершеному вигляді ці підходи знайшли своє втілення в теорії специфічних факторів виробництва.	4 год
5-6.	Теорій, які розширили предмет дослідження і ввели до аналізу ті сторони міжнародної торгівлі, які раніше ігнорувалися.	семінар-дискусія	Jones R. W. International trade theory and competitive models : features, values, and criticisms. - New Jersey : World Scientific, 2018. Krugman P.R., Obstfeld M., Melitz M.J. International economics : theory & policy. – New York : Pearson, 2018. Krugman P.R., Obstfeld	Князь С. В., Бець М. Т., Вербицька Г. Л. Міжнародна торгівля і фінанси : навч. посіб. / Нац. ун-т "Львів. політехніка". - Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2016. Encyclopedia of international economics and global trade / Edited by Mariana Spatareanu, Can Erbil. - Hackensack, NJ : World Scientific Publishing, 2020. Handbook on international trade policy / Edited by William A. Kerr, James D. Gaisford. - Cheltenham, UK ; Northampton, MA : Edward Elgar, 2007.	Альтернативні теорії, які не піддаючи сумніву принципи класичних теорій у цілому, розширили предмет дослідження і ввели до аналізу ті сторони міжнародної торгівлі, які раніше ігнорувалися. До таких теорій належать теорія розподілу прибутків від міжнародної торгівлі, теорія пересічного попиту.	4 год

Тиж день	Тема, план, короткі тези	Форма заняття	Матеріали	Література	Завдання	К-ть год.
			M., Melitz M.J. International trade : theory & policy. - New York, NY ; Boston : Pearson Education, 2018.	Jones R. W. International trade theory and competitive models : features, values, and criticisms. - New Jersey : World Scientific, 2018. Krugman P.R., Obstfeld M., Melitz M.J. International economics : theory & policy. – New York : Pearson, 2018.		
7-8.	Теорії, які заперечують класичні моделі міжнародної торгівлі.	семінар-дискусія	Jones R. W. International trade theory and competitive models : features, values, and criticisms. - New Jersey : World Scientific, 2018. Krugman P.R., Obstfeld M., Melitz M.J. International economics : theory & policy. – New York : Pearson, 2018. Krugman P.R., Obstfeld M., Melitz M.J. International trade : theory & policy. - New York, NY ; Boston : Pearson Education, 2018.	Архієреєв С. І., Волоснікова Н. М., Климова С. О. Міжнародна економіка і міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". - Харків : Вид-во Іванченка І. С., 2019. Encyclopedia of international economics and global trade / Edited by Mariana Spatareanu, Can Erbil. - Hackensack, NJ : World Scientific Publishing, 2020. Handbook on international trade policy / Edited by William A. Kerr, James D. Gaisford. - Cheltenham, UK ; Northampton, MA : Edward Elgar, 2007. Hazakis K. European Union political economy : theory and policy. - Lanham : Lexington Books, 2018. Jones R. W. International trade theory and competitive models : features, values, and criticisms. - New Jersey : World Scientific, 2018.	Третя група теорій – теорії ефекту масштабу, технологічного зростання і циклу життя товару в міжнародній торгівлі, внутрігалузевої торгівлі, недосконалої конкуренції – будуються на принципово відмінних методологічних засадах, їх автори заперечують класичні моделі, стверджуючи історично минулий характер цих моделей і акцентуючи на необхідності конструювання нових моделей, що можуть відтворити складну структуру сучасної міжнародної торгівлі.	4 год

Д-р екон. наук, професор,
завідувач кафедри міжнародних економічних відносин
факультету міжнародних відносин
Львівського національного університету
імені Івана Франка

І. Грабинський

Грабинський І. М.